

Nr 273.

Av herr **Flyg m. fl.**, *angående uppsägande av Sveriges medlemskap i Nationernas förbund.*

Sedan riksdagen senast, år 1938, behandlade frågan om Sveriges medlemskap i Nationernas förbund, har Tjeckoslovariens öde givit ett nytt verklighetens bevis på, att ett litet land i farans stund ingen hjälp har att vänta från Nationernas förbund samt att den s. k. kollektiva säkerheten endast existerar på papperet samt i munnen på dem, vilka ännu av olika skäl talar för den nuvarande Nationernas förbunds-institutionens upprätthållande. Vad som hände Tjeckoslovakien är för övrigt lärrikare än Abessinien, Kinas och Spaniens tidigare behandling. Tjeckoslovakien var en av de ivrigaste och aktivaste medlemmarna av Nationernas förbund. Dess territorium och oberoende var därtill garanterade genom särskilda fördrag med de dominerande stormakterna i Nationernas förbund. Men dessa makter uppfyllde vare sig sina fördragsenliga förpliktelser eller mobiliserade Nationernas förbunds-apparaten till Tjeckoslovariens bistånd. De påverkade i stället landets regering till kapitulation och de deltog slutligen i München-konferensen där Tjeckoslovariens öde avgjordes.

Vad vi här i korthet pekat på, utgör en obestriddlig förintande dom över Nationernas förbund i dess nuvarande gestaltning. Vi anse oss äga rätt att påpeka, att den kritiska syn på Nationernas förbund, vilken vi motiverat i motioner till riksdagen under närmast bakom oss liggande år, fått sin realpolitiska riktighet bestyrkt genom vad som hänt Tjeckoslovakien. Det synes oss naturligt, att riksdagen under sådana förhållanden tar frågan om Sveriges fortsatta medlemskap i Nationernas förbund till förnyad behandling.

Ofrånkomligt är att Nationernas förbund efter München-konferensen existerat vid sidan av det storpolitiska skeendet. Men det förhållandet, att organisationen upprätthålles trots dess bankrutt samt de stora medlemsstaternas tydliga motvilja mot att företaga en sådan ändring av Nationernas förbunds-pakten, att varje medlemsstat erhåller samma rätt till neutralitet vid krigsfall, vilken i ett särskilt beslut tillerkänts Schweiz, gör att man har anledning att ställa frågan av vilka motiv organisationen upprätthålles. Enligt vår bestämda mening utgöres stormakternas bärande motiv av deras naturliga intresse att vid krigsfall för dem själva kunna mobilisera förbundsapparaten och med åberopande av sanktionsbestämmelserna få de till förbundet anslutna småstaterna till passiv eller aktiv hjälp.

De deklarationer, som i Genève avgivits av Sveriges och andra smärre medlemsstaters representanter, att nämnda stater anser sig äga rätt att själva bestämma sitt handlande vid krigsfall, kommer med säkerhet, om de

åberopas i en sådan situation, att mötas med en hänvisning till paktens bestämmelser. En vägran att följa dessa bestämmelser blir liktydig med en osolidarisk och ovänlig handling samt kan komma att tagas såsom förklarande motiv till mot vårt land riktade militära åtgärder.

Sveriges position vid ett krigsfall i Europa blir mycket ömtålig. Även om nuvarande grupperingar av stormakterna då icke består, är det uppenbart, att uppgiften att hålla Sverige utanför en europeisk krigskonflikt — att intaga en strängt neutral position — kommer att bli en mycket svår utrikespolitisk prestation. Detta inte minst med tanke på det inflytande vissa stormakter arbetar på att skaffa sig i svensk politik — ej minst inom arbetarrörelsen, där det ryska undermineringsarbetet bedrivs med all energi under blågul mask och i smidiga former.

En mycket bred allmän opinion stöder i detta nu den neutralitetslinje, som från svenska regeringens sida deklarerats. Men frågan är, huruvida denna opinion kan bibehållas, då kriget är verklighet och det lögnaktiga slagordet demokrati contra diktatur troligen blir den fana, under vilken våra krigsaktivister kommer att gå fram.

Är under sådana förhållanden ett upprätthållande av medlemskapet i Nationernas förbund en styrka eller en svaghet? Det är en svaghet. Vi har tidigare hävdad, att neutralitetspolitik är oförenlig med fortsatt medlemskap i Nationernas förbund. Vi vidhåller denna vår mening. Vi vill ej bestrida allvaret och uppriktigheten i de svenska deklarationerna i Genève, men det mottagande och den behandling dessa deklarationer fått av förbundets ledande stormakter ger tydligt besked om dessa deklarationers reella värde. De håller icke såsom motivering för ett förenande av viljan till neutralitet och fortsatt medlemskap i Nationernas förbund.

Tidigare har vi framfört ett alternativt yrkande, att riksdagen skulle uppdraga åt regeringen, att denna i Genève lät meddela att förutsättningen för fortsatt svenskt medlemskap var en ur svensk synpunkt tillfredsställande revision av pakten. Sedan vi bevittnat hur ansatserna i sådan riktning bemötts, sedan det visat sig, att stormakterna i förbundet envist hålla fast vid de nuvarande bestämmelsernas upprätthållande synes det oss meningslöst att ånyo framföra sagda yrkande. *Det enda riktiga är ett beslut av riksdagen att uppsäga medlemskapet i Nationernas förbund.*

Detta beslut kan få en fullt tillfredsställande motivering. Det behöver icke bli uttolkat »såsom en nyorientering av vår utrikespolitik», såsom utrikesutskottet befarade i sitt utlåtande vid 1937 års riksdag. I motiveringen kan påpekas den behandling, som kommit småstaternas deklarationer till del, — där kan understrykas Sveriges stora intresse av internationellt samarbete samt landets önskan att genom en reorganisation av Nationernas förbund söka skapa den institution, där tvistigheter och motsättningar mellan alla stater kunde bli föremål för prövningar och lösningar. Ett bättre uttryck för den anda, som man säger besjåla de nordiska staterna i nuet, synes oss icke kunna tänkas.

Under alla förhållanden är ögonblicket inne att avgöra den mångåriga stridsfrågan om Sveriges medlemskap i Nationernas förbund. Inga av de skäl, som tidigare anförts för ett fortsatt medlemskap, håller längre. Vi föreslår alltså,

att riksdagen måtte besluta, att i skrivelse till regeringen hemställa, att regeringen snarast må inkomma till riksdagen med förslag, att densamma beslutar uppsäga Sveriges medlemskap i Nationernas förbund.

Stockholm i januari 1939.

Nils Flyg.

Arvid Olsson.

Viktor Herou.
